Primorski DNEVNIK

datum | data 20/03/1994

stran | pagina 5

naslov | titolo Ven iz obrobja, zavestno stopimo v središče Evrope

avtor | autore Vojmir Tavčar

DARKO BRATINA / KANDIDAT NAPREDNEGA ZAVEZNIŠTVA V GORIŠKEM SENATNEM OKROŽJU

VOLITVE: POGOVOR S KANDIDATOM

Ven iz obrobja, zavestno stopimo v središče Evrope

Marsikateri italijanski komentator je volitve 27. in 28. marca primerjal s stistimi iz lea 1948, tako zaradi ostrine predvolilne kampanje, kot zaradi njihovega pomena. Ali bodo res tako prelomne?

Prelomne bodo vsekakor, vsaj zaradi tega, ker bomo na njih preizkusili nova volilna pravila. Gre nedvomno za prehoden in neobičajen volilni sistem, ki združuje večinska enomandatna okrožja in proporčno kvoto, ki je predvsem posledica želje nekaterih strankarskih vodstev, da si zagotovijo mesto v parlamentu.

Druga bistvena novost pa je dejstvo, da so bile stranke prisiljene k združevanju. Tako je bil na primer kar hitro oblikovan napredni tabor, na kar je desnica odogovorila s svojo koalicijo. Gre sicer za dokaj heterogeno druščino, saj se je Silvio Berlusconi s svojo Forza Italia povezal z nevadnima partnerjema, med vsemi tremi pa je - paradoksalno - se najbolj norwalen Gianfranco Fini.

K volilnim pravilom se povrneva pozneje. Kateri je bistven problem, s katerim se mora spoprijeti Italija in s katerim se bo moral soočati novi parlament?

Marsikaj je odvisno od tega, kako različne politične sile gledajo na Italijo. Te razlike veckrat ponazarjam s tremi prispodobami, izhajajoč iz dejstva, da je Italija razvita postindustrijska država. S prvo in po mojem najverodostojnejšo prispodobo bi Italijo lahko primerjali vesoljski ladji, ki se mora sicer soočati z nekaterimi okvarami. Ta prikaz se mi zdi ustreznejši od prispodobe tricikla, ki je jo z delitvijo Italije na troje predlaga Severna liga, ali pa cirkusa, ki ga s svojo kampanjo uprizarja Silvio Berlusconi, ker izpostavlja predvsem zunanji blišč. Če je prva prispodoba resnicna, se je treba popravljanja lotiti strokovno in s sodobnim orodjem, ne pa s klesčami **ali kladivom. Potreben je torej zahtevnejši pristop in zato so preproste formule, ki jih ponujata Severna liga pa tudi Silvio Berlusconi, neustrezne. Samo s strokovnim pristopom po ladjica lahko nadaljevala normalno letanje - ostala bo priključena Evropi. Poenostavljanje pa Italijo oddaljuje od Evrope, pelje v provincialnost, v neofašizem in jo obsoja na obrobnost.**

Ritem in delo parlamenta so v prejčnji mandatni dobi skandirala podkupinska afera in razkritja preiskave »čistih rok«. Kako to vpliva na predvolilno kampanjo?

Nedvomno preiskava upliva, saj je med drugim izpostavila razkorak med civilno in politično družbo. Včasih je ta razkorak celo pretiran, ker civilna družba ni bila povsem izven politicnega sistema, in odkritja teh dni kažejo, da je bila korupcija rak, ki je zajela tudi civilno družbo, na primer del sodstva, nekatere novinarske kroge, zdravstvo in še bi lahko nasteval. V tem trenutku pa je problem korupcije predvsem problem politicne družbe, ker mora politika spet pridobiti ugled in svoj najplemenitejši pomen. Kandidature nakazujejo znatno prenovo parlamenta, ki bo pred velikim izzivom - vrniti politiki ugled in dostojanstvo, saj bi v naprotnem primeru država tvegala se vecje težave in hujše case. In kljub nekaterim protislovjem se mi zdi, da je napredni tabor tisti, ki si najbolj poglobljeno zastavlja problem moralizacije, pa tudi problem perspektivnejše prihodnosti.

Toda tudi napredne sile niso bile cepljene pred korupcijo, saj se prav v teh dneh spet govori, da se na primer tudi imeni Achillejja Occhetta in Massima D'Alema pojavljata na seznamu preiskovanih oseb...

Zdi se mi, da je bil ob tem dvignjen velik oblak prahu. Če bi sumnicenja imela neko osnovo, sem prepican, da bi prislo že kaj na dan. Gresil bi, ko bi trdil, da je bilo v nekdanji KPI pa tudi v sedanji Demokraticni stranki levice vse v redu, toda stranka je bila izven sistema tiste oblasti, ki je imela v rokah škarje in platno.

V vsedržavnem merilu je klima izredno naelektrena, medtem ko je v deželnem merilu vzdušje bolj mirno, človek ima skoraj občutek mrtvila. Kako to?

Zdi se mi, da je to posledica dejstva, da se volilna kampanja odvija predvsem na televiziji in je s tega vidika nekoliko umetna. Občutek pa imam, da je zdaj med ljudmi veliko zanimanja za politiko.

Ko sva pri volilni kampanji. Kako so nova pravila vplivala na vlogo kandidata in njegov odnos z volilci? Kakšna je tu razlika s prejšnjim sistemom?

Zaradi neizkušenosti sem pred dvema letoma ravnal podobno kot danes, saj se mi je zdelo, da mora biti izvoljeni predstavnik izraz okolja, iz katerega izhaja. In tega vodila sem se držal, ko sem bil izvoljen. Novi sistem je to še potenciral. Naj povem zanimivo izkušnjo teh dni iz pogovorov s trgovci na Čedajskem - in to je območje, ki me je v volilnem okrožju morda najbolj skrbelo, ker ni tradicionalno vezano na Gorisko - sem ugotovil, da so zainteresirani za povezovanje cez mejo prav prek goriškega območja, saj je njibovo naravno zaledje prav tolminsko in kobarisko območje. Nova zamejitev senatnega okrožja, je okrepila občutek pripadnosti teritoriju in možno je, da bo lahko zadibal nekoliko drugace, bolj integrirano v celotnem obmejnem prostoru. Naj dodam, da ima Cedad občutek, da je bil tisti predel v dvoboju med Trstom in Vidmom odrinjen na obrobje in da občuti Videm morda kot najvecjo nevarnost.

Vprašanje se kar ponuja. Kaj Slovenec Bratina ponuja italijanskemu volilcu?

Posteno politično vedenje in nepristranskost kljub moji jasni politični opredelitvi. Zdi se mi, da sem bil v prejšnjem mandatu korekten do vseh. Izvolil me je en del volilcev, kot parlamentarec pa sem bil zastopnik vseh ljudi in celotnega teritorija, ki me je izrazil. In to je obrodilo sadove, ker sem svojo politiko gradil predvsem na sozitju, na odkrivanju skupnega in še ne povsem oživljenega spomina - to je za Goriško pomembno, ker prevzema novo vlogo v povezovanju med Vzhodom in Zahodom. Samo en podatek: senatno okrožje, v katerem kandidiram, ima okoli 240 tisoč prebivalcev. Onstran meje ima območje, ki naravno teži k cedajskemu, goriškemu in nabrežinskemu koncu okoli 150 tisoč prebivalcev. Gre torej za dimenzijo, ki dosega tretjino prebivalcev FJK. In ko pripadnik tega teritorija to območje odkrije kot njegov referencni prostor, vidi tudi nove možnosti razvoja. To velja za trgovca in podjetnika, pa tudi za kulturnega delavca, zlasti pa za politika.

Tudi glede na povedano. Eno od spornih vprašanj, ko je parlament sprejemal nova volilna pravila, je bilo vprašanje okrožij, kjer živijo manjšine. Kakšno je s tega vidika okrožje, v katerem kandidirate?

Takšno zamejitev, kakršna je sedanja, ocenjujem kot uspeh. Najbrž ni najboljša možna, je pa najvec, kar smo lahko dosegli v tistih razmerah, upoštevajoč novi volilni sistem in območje, na katerem živimo. Drugacno je vprašanje zajamcenega politicnega zastopstva. Načelo zajamcenega zastopstva osvajam in podpiram, ceprav se zavedam, da je težko uresnicljivo. Mislim, da se kot manjšina tej načelni zahtevi ne smemo odpovedati, vprašanje pa je, kako se tako načelo lahko udejani. Ko bo na vrsti sprememba deželnega volilnega zakona, mislim, da bomo ob upoštevanju tega, kar je bilo že sprejeto v parlamentu, lahko dosegli, da bodo okrožja zamejena tako, da bo vsaj v enem - morda pa tudi v vec - pretežna večina prebivalstva slovenskega. Z načelnega vidika je seveda razlika med zajamcenim zastopstvom in takim pristopom, v praksi pa je to lahko pot, da Slovenci neposredno izvolimo svojega predstavnika.

Kot nadaljevanje zadnjih dveh vprašanj: kaj ponuja in za kaj se kandidat Bratina obvezuje pred slovenskim volilcem?

Začel bi z zelo pozitivnim dejstvom, da so se vse slovenske komponente tokrat opredelile zelo podobno, kar je v povojni zgodovini najbrž prvic. Pri tem se posamezne komponente niso odpovedale lastni kulturi in identiteti. In podčrtal bi tudi pomen tega, kar se je zgodilo v Slovenski skupnosti, ki se je najbrž znašla v najvecjih težavah in je zaradi tega tudi zapustila napredno omizje, z njenega vidika verjetno tudi utemeljeno. Kljub temu pa se SSk ni odpovedala aktivnemu politicnemu vključevanju in v tem pogledu se mi je zdelo pozitivno srecanje, ki sem ga imel s strankinim vodstvom. To pa nas sili, prav ob upoštevanju razlik, k dvojemu: 1. da se med seboj spoštujemo in skušamo doumeti, kaj kdo z lastno politično identiteto predstavlja; 2. da se za nekatere kandidature zedinimo. Tokrat so bili kandidati izbrani z načinom, ki ni bil najboljši. A pustimo to. Dejstvo je, da tako v goriškem senatnem okrožju kot v drugem tržaškem okrožju za poslansko zbornico, kjer živimo Slovenci, kandidirata Slovenca, ki ju slovenske politicne sile podpirajo. Po teh volitvah, pravzaprav se pred njimi pa je treba zagotoviti vodstvu Slovenske skupnosti, da bomo skupaj zaceli razmišljati o novih volilnih preizkušnjah.

Drugi slovenski kandidat je pred tavnik SKP Renato Kneipp. Kaj vaju druži in kaj ločuje?

Kneippa ne poznam zelo dobro, a na osnovi prvih skupnih nastopov se mi zdi kandidat, ki ima možnost, da je izvoljen. Lahko bi ugibal, kaj naju ločuje, glede na pripadnost različnim strankam. Toda zdi se mi, da je čas za premostitev teh razlik, vsak kandidat pa si mora vzeti dovolj avtonomije, da odloča na osnovi lastnih prepricanj.

Manjšinska problematika je v prejšnjem mandatu prišla do izraza v parlamentu ob sprejemanju novih volilnih pravil in nato ob sprejemanju finančnega zakona, ko je bilo treba zagotoviti podporo kulturnim ustanovam manjšine. Zaščitni zakon pa je ostal v ozadju. Kateri je lahko ključ, ki bi v novem mandatu lahko odklenil vrata in omogočil odobritev zaščitnega zakona?

Izhodišce se mi zdita dve pomembni dejstvi: 1. zakonski predlog, ki je bil vložen, je odraz skupnega napora vseh manjšinskih komponent; 2. vsaj v senatu je predlog podprla krepka skupina parlamentarcev, ki pripadajo vsem stranka razen MSI. Lahko si vzamemo nekaj mesecev, da predlog se enkrat pregledamo in izboljšamo, nato pa je treba vložiti zakonski osnutek cimprej in si nato prizadevati, tudi na osnovi že doseženega, da se razširimo soglasje.

Kakšne obveze pa sprejema v tem pogledu napredno zavezništvo?

Napredno zaveznistvo povsem podpira zahteve Slovencev, obenem pa mi jamci popolno avtonomijo ukrepanja prav glede na to vprašanje.

Za konec. Na kakšnih geslih sloni vaša volilna kampanja?

Najpreberem kar iz depliana: pozivam k vzajemni gradnji zaželjene prihodnosti s skupnim oblikovanjem projekta za nove smeri spoznavanja in kulture, za nove izmenjave in razvojne poti in za nove možnosti zaposlovanja in podjetnosti, ker nas pomembno križišce, na katerem živimo, izziva, da se odpovemo obrobju in se zavestno postavimo v središce Evrope.

Se zadnja radovednost. Koliko bo stala vaša volilna kampanja, prevsem pa, kako jo financirate?

Po novih pravilih imam svojega mandatarja, kot se temu liku reče in to je Sirio Ban, clan DSL, Gorican. Koliko bo vse stalo, bomo videli na koncu, mislim pa, da bo ta vsota sukala o oli 30 milijonov lir

Vojmir Tavčar

Sociolog, ki je izposojen politiki

Darko Bratina se je rodil leta 1942 v Gorici. Iz sociologije je diplomiral na fakulteti za sociologijo tridentinske univerze. Po diplomi se je preselil v Turin, kjer je bil najprej raziskovalec pri Državnem raziskovalnem svetu (CNR), nato pa univerzitetni predavatelj za splošno sociologijo in sociologijo dela, sodeloval pa je tudi s Funcajjo Agnelli.

V Gorico se je vrnil leta 1976. Najprej je predaval ekonomsko in splošno sociologijo na tržaški univerzi, v zadnjih letih pa splošno sociologijo in sociologijo medetničnih odnosov v Gorici na Fakulteti za mednarodne in diplomatske vede. V prejšnjem desetletju je bil ravnatelj SLORI-ja, pobudnik Nagrade Amidei in Film Video Monitorja ter ustanovitelj Kinoateljeja, omogočil pa je tudi ovrednotenje goriške kinodvorane Vittoria, ki sedaj ponuja kakovostno filmsko produkcijo. Izdal je vrsto znanstvenih razprav in kot izvedenec za severovzhodno območje sodeluje z Državnim svetom za gospodarstvo in delo (CNEL).

Leta 1992 je bil izvoljen v senat na listi DSL, postal je tajnik komisije za zunanje zadeve in clan senatnega odbora za sodelovanje v Evropski skupnosti. Zavzel se je, da bi bile manjšine upostevane v novih volilnih pravilih, prizadeval si je za ohranitev sredstev za finansiranje kulturnih ustanov slovenske manjšine, vložil je zakonski osnutek za zaščito Slovencev v Italiji, ki ga je podpisala 37 senatorjev vseh politicnih skupin razen MSI.

Kandidira kot predstavnik naprednega zaveznistva.